

Vrijwilligers in de spotlights

Uitvoeringsagenda Vrijwilligersbeleid

GEMEENTE MEIERIJSTAD

MEIERIJSTAD

INHOUD

1. Inleiding 3

2. De huidige situatie: vrijwilligerswerk in Nederland en in Meierijstad 4

- 2.1. Definities
- 2.2. Vrijwilligerswerk in Nederland
- 2.3. Vrijwilligerswerk in Meierijstad
- 2.4. Ontwikkelingen rondom vrijwilligerswerk

3. Wat is er al voor vrijwilligers? 8

- 3.1. Regelingen vanuit de rijksoverheid
- 3.2. Regelingen vanuit de gemeente
- 3.3. Vrijwilligerspunten in Meierijstad

4. Wat speelt er? 14

- 4.1. Uitkomsten enquête en interviews
- 4.2. Concluderend

5. Wat gaan we de komende periode doen? 17

- 5.1. Faciliteren
- 5.2. Stimuleren
- 5.3. Waarderen
- 5.4. Vertaling naar budgetten

Ter Afsluiting 19

Bijlage 1: Resultaten Tevredenheidsonderzoek Vrijwilligers 2020

Bijlage 2: Resultaten Tevredenheidsonderzoek Vrijwilligersorganisaties 2020

Bijlage 3: Verantwoording onderzoek

1. Inleiding

In Meierijstad is naar elkaar omkijken heel gewoon. Inwoners zijn graag bereid iets te doen voor een ander. Veel mensen zijn vrijwilliger, maar liefst bijna de helft van de volwassenen. Vrijwilligers spelen een onmisbare rol in onze samenleving. Het is van belang om de vrijwilligers die we hebben te behouden en te waarderen én inwoners warm te maken voor vrijwilligerswerk. Als gevolg van de veranderende samenleving zien we dat de druk op vrijwilligers toeneemt, dat de vraagstukken waarvoor vrijwilligers worden ingezet complexer worden en dat daarmee het vrijwilligerswerk aan het veranderen is. Daar willen we als gemeente actief op inspelen. Daarom is deze uitvoeringsagenda opgesteld met als hoofdvraag:

Welke acties kunnen we als gemeente ondernemen om de positie van vrijwilligers(organisaties) in Meierijstad te versterken?

Deze uitvoeringsagenda is een concrete uitwerking van het vrijwilligersbeleid van gemeente Meierijstad, dat in 2019 is vastgelegd in het Beleidskader 2019-2022 Sociaal Domein: *"We stabiliseren en versterken de positie van vrijwilligers(organisaties) en vrijwilligerssteunpunten in Meierijstad. Dit door vrijwilligers te stimuleren, te faciliteren en te waarderen en de zichtbaarheid van vrijwilligerssteunpunten te vergroten."*

Het doel van de uitvoeringsagenda is (1) om inzichtelijk te maken wat er al is voor vrijwilligers, (2) om in beeld te brengen waar nog wensen en behoeften liggen en (3) wat wij als gemeente gaan doen om vrijwilligers meer te waarderen, stimuleren en faciliteren.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft eerst kort de context van deze uitvoeringsagenda weer, ofwel de huidige situatie van vrijwilligerswerk in Nederland en in Meierijstad. Vervolgens brengt Hoofdstuk 3 in beeld wat er al allemaal is qua ondersteuning, regelingen en diensten voor vrijwilligers . In Hoofstuk 4 worden de behoeften, ervaringen en wensen van vrijwilligers belicht. Dit door de uitkomsten van een enquête onder 432 vrijwilligers en 16 diepte-interviews onder vrijwilligers(organisaties) in Meierijstad te beschrijven. Hoofdstuk 5 geeft antwoord op de vraag hoe wij hier als gemeente op in gaan spelen, in de vorm van een aantal concrete acties dat we gaan ondernemen.

2. De huidige situatie: vrijwilligerswerk in Nederland en in Meierijstad

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie van vrijwilligerswerk in Nederland en in Meierijstad. Hoeveel vrijwilligers zijn actief? Welke leeftijd hebben zij voornamelijk en wat zijn de grootste motieven om vrijwilligerswerk te doen? Ook volgt een korte blik op ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk. Maar eerst nog een definitie van een vrijwilliger en een vrijwilligersorganisatie.

2.1. Definitie van een vrijwilliger(sorganisatie)

Definitie van een vrijwilliger

Je bent vrijwilliger wanneer je vrijwillige werkzaamheden verricht, buiten een vast dienstverband. Deze werkzaamheden zijn geheel onverplicht en onbetaald, je krijgt hooguit een kleine (vrijwilligers)vergoeding. Het vrijwilligerswerk wat je doet is in het algemeen belang of in een bepaald maatschappelijk belang en heeft geen winstoogmerk.[1]

Definitie van een vrijwilligersorganisatie

“Een vrijwilligersorganisatie is een met naam en adres genoemd, formeel of informeel georganiseerd verband van verschillende mensen dat met enige regelmaat bijeenkomt en/of activiteiten organiseert in het algemeen belang, waarbij alle inkomsten worden ingezet ten gunste van de doelstelling van de organisatie en waarbij de uitvoering van het primaire proces door vrijwilligers wordt gedaan en er geen verband bestaat tussen de verrichte werkzaamheden en de verdiensten van de vrijwilligers.”[2]

2.2. Vrijwilligerswerk in Nederland

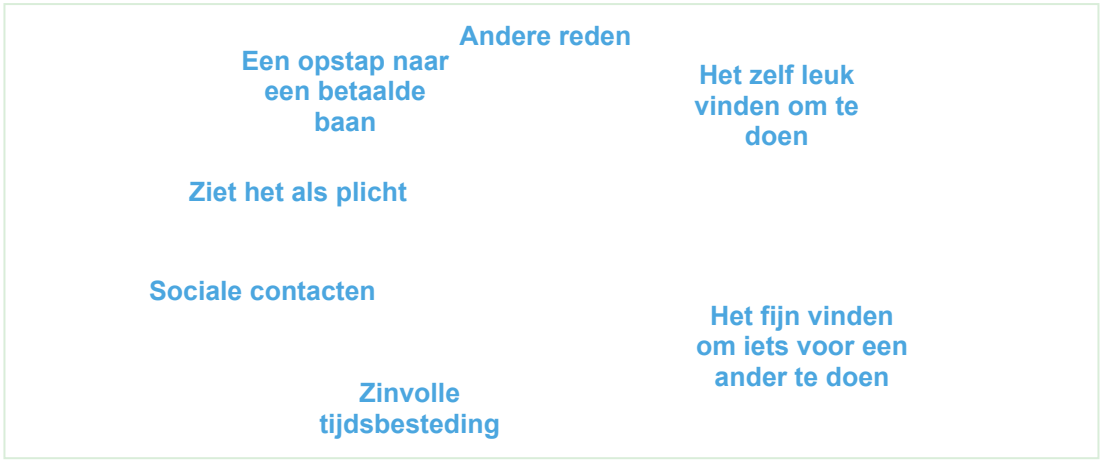
In Nederland zet maar liefst ongeveer de helft van de bevolking zich minimaal één keer per jaar in als vrijwilliger. De cijfers uit de CBS-onderzoeken Vrijwilligerswerk van de afgelopen jaren[3] laten wel een kleine daling zien in het aantal Nederlanders van 15 jaar en ouder dat vrijwilligerswerk doet (= ‘in de afgelopen 12 maanden wel eens vrijwilligerswerk gedaan’). In 2012 deed 50,5% aan vrijwilligerswerk. In 2017 was dit 48,5% en in 2019 46,7%.

[1] Rijksoverheid.nl: Wanneer is sprake van vrijwilligerswerk?
[2] Movisie (2018) Draaischijf vrijwilligersorganisaties.
[3] CBS (2019), Vrijwilligerswerk 2019

Het gemiddeld aantal uren per week dat mensen aan vrijwilligerswerk besteden is iets meer dan 4 uur per week. De leeftijdscategorie 35-45 jaar (54,7%) doet het meeste aan vrijwilligerswerk. Deze groep doet veel vrijwilligerswerk op school (28,2%) of de sportvereniging (19,5%). Het aantal jongere vrijwilligers (15-25 jaar) is afgenomen in 2019. Tussen 2012-2018 deed gemiddeld 48,9% van de jongeren vrijwilligerswerk. In 2019 was dat gedaald naar 44,8%.

Motieven voor vrijwilligerswerk

Mensen doen vrijwilligerswerk met name omdat ze het zelf leuk vinden om te doen. Op de tweede plaats staat het motief 'het fijn vinden om iets voor een ander te doen'. De motieven 'nieuwe dingen leren' en 'meer kans op een baan' zijn voor jongeren belangrijker dan voor ouderen. De motieven 'zinvolle tijdbesteding' en 'sociale contacten' vonden ouderen vaker belangrijk dan jongeren.

Figuur 1: Motieven voor vrijwilligerswerk (CBS, 2019)

Redenen om te stoppen

De voornaamste redenen om te stoppen met vrijwilligerswerk: 'iets anders' (32,4%), gevolgd door 'verandering in de gezinssituatie' (11,8%), 'geen zin meer hebben' (11,5%) en 'gezondheidsproblemen' (9,8%). 'Verhuizing' en 'het vinden van een betaalde baan' worden elk door 9% als voornaamste reden beschouwd.

Wat vinden vrijwilligers belangrijk dat de organisatie voor ze regelt?

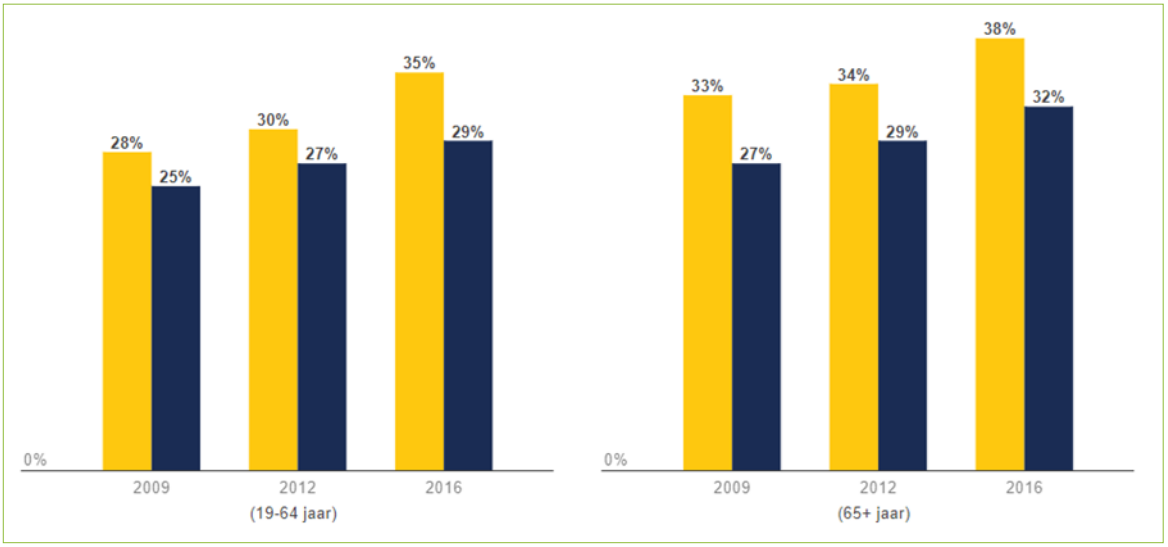
Vrijwilligers vinden het meest belangrijk dat de organisatie goed is (47,8%), dat er af en toe een compliment of bedankje wordt uitgesproken (42,5%) en dat er een duidelijk beleid is in de vereniging of organisatie (32%).

Figuur 2: Wat belangrijk is dat de organisatie regelt voor vrijwilligers (Bron: CBS, 2019)

2.3. Vrijwilligerswerk in Meierijstad

Uit regionaal onderzoek uit 2018 blijkt dat 47% van de inwoners van Meierijstad aan vrijwilligerswerk doet.[4] Uit de GGD Gezondheidsmonitor 2016 blijkt dat 36% van de inwoners van 19 jaar en ouder vrijwilligerswerk verricht. Ten opzichte van de regio doet Meierijstad het goed (zie figuur 3):

Figuur 3: Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk verricht (volgens de definitie van de GGD gezondheidsmonitor). In het geel gemeente Meierijstad, in het donkerblauw de GGD-regio Hart van Brabant (Bron: Brabantscan, 2016)

Zoals hierboven in figuur 3 is te zien zijn 65-plussers iets vaker vrijwilliger dan 19-64 jarigen. Uit de GGD Jeugdmonitor (2019) blijkt dat van de inwoners van 12-18 jaar in Meierijstad 24% aan vrijwilligerswerk doet en dat 8% dit zelfs wekelijks of vaker doet.

Uit de Leefbaarheidsmonitor 2019 blijkt dat vrijwilligers gemiddeld 5 uur per week besteden aan het vrijwilligerswerk, dat is iets meer dan het landelijk gemiddelde. De meeste vrijwilligers doen het vrijwilligerswerk in het eigen dorp (68%).

2.4. Ontwikkelingen rondom vrijwilligerswerk

Digitalisering

Door de coronacrisis is de digitalisering in de samenleving extra snel gegaan. Digitalisering zorgt voor een groeiende kloof tussen mensen die digitaal participeren en zij die dit niet (kunnen) doen. Veel vrijwilligers hebben niet genoeg digitale vaardigheden, ook is er een groep die niet de financiële mogelijkheden heeft voor laptops, smartphones en abonnementen. Het in contact blijven met vrijwilligers die uit beeld dreigen te raken doordat zij niet mee kunnen gaan met de digitalisering is een belangrijke opgave.[5]

[4] Afdeling Onderzoek & Statistiek Gemeente 's-Hertogenbosch (2019), Omzien naar elkaar in de regio Meierij, vervolgmeting 2018
[5] Movisie (2020) Vrijwillige inzet en burgerinitiatieven in tijden van corona

Participatiesamenleving en professionalisering van vrijwilligerswerk

De overheid en beroepskrachten in sociaal werk bewegen naar een meer faciliterende en ondersteunende rol en de initiatieven moeten meer van 'burgers' zelf komen. Deze nadruk op zelfredzaamheid legt de verantwoordelijkheid meer bij de individuele inwoner zelf. Maar er worden hiermee aardig wat eisen gesteld aan de vrijwilliger en de vrijwilligersorganisatie: de administratie bijhouden, digitaal vaardig zijn, hoge mate van geletterdheid, aanpak van grensoverschrijdend gedrag, vermogen om vooruit te kijken en inschattingen te maken etc. De vraag is of deze eisen voor iedereen haalbaar zijn. Doordat het onderscheid tussen professionals en vrijwilligers steeds meer vervaagt, wordt van achterblijvende burgers - die juist het meeste moeite hebben met dit soort vaardigheden - veel gevraagd. Teveel nadruk op zelfredzaamheid als leidende waarde kan mensen uitsluiten die niet over dit soort vaardigheden beschikken. [6]

Lossere verbanden

Een andere ontwikkeling in de samenleving is de individualisering. Ten gevolge van individualisering worden samenlevingsverbanden losser en korter. Mensen willen zich liever niet langdurig binden aan één organisatie of vereniging maar gaan liever kortere verbanden en verplichtingen aan. De behoefte aan ontmoeten en meedoen is er, maar onder andere omstandigheden. Mensen delen graag hun eigen tijd en werkzaamheden in en willen ook weer gemakkelijk afstand van kunnen doen van het vrijwilligerswerk. Met andere woorden: men kiest eerder voor een soort '*hop on, hop off*' verbinding met een project, club of vereniging.[7] [8]

Demografische ontwikkelingen

Meierijstad vergrijst. Naar verwachting groeit het aandeel 65+ers in de gemeente van 20,7% van de bevolking naar 28%. De groep 75+ers groeit het sterkst: van 8,8% van de bevolking in 2020 naar 15,5% in 2040.[9] Dit heeft op verschillende manieren effect op vrijwilligerswerk. Het zal naar verwachting leiden tot een toename van hulpvragen. Ook zullen (potentiële) vrijwilligers vaker moeten mantelzorgen of oppassen en is er daardoor minder tijd voor vrijwilligerswerk.[10]

[6] Henk Frickel (2020). Verkenning van Trends en Ontwikkelingen als onderdeel van het onderzoek 'Rentree door Entree' naar 'laagdrempelige inloopvoorzieningen, daginvulling en dagbesteding in Meierijstad
[7] Idem.
[8] Movisie (2009) Actuele trends van invloed op het vrijwilligerswerk
[9] Provincie Noord-Brabant (2020), Bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant, actualisering 2020
[10] Movisie (2009) Actuele trends van invloed op het vrijwilligerswerk

3. Wat is er al voor vrijwilligers?

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de regelingen en ondersteuningen die er zijn voor vrijwilligers: in Nederland -vanuit de rijksoverheid- en lokaal, in Meierijstad -vanuit de gemeente en vanuit de vrijwilligerspunten.

3.1. Regelingen vanuit de rijksoverheid

Er zijn verschillende landelijke wetten, regels en initiatieven voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Hieronder een overzicht (de gegevens zijn afkomstig van Rijksoverheid.nl.[11]):

Vrijwilligerswerk en WW-uitkering	Vrijwilligerswerk is toegestaan met een WW-uitkering. Werkloze vrijwilligers moeten echter wel blijven zoeken naar een betaalde baan. Als vrijwilligerswerk de kans op een baan vergroot, kunnen vrijwilligers soms ontheffing van de sollicitatieplicht krijgen.
Arbowet en vrijwilligerswerk	Voor vrijwilligerswerk met grote veiligheid- of gezondheidsrisico's gelden regels van de Arbowet. Bijvoorbeeld als vrijwilligers: - werken met gevaarlijke stoffen; - werken op grote hoogte; - zwaar moeten tillen. Ook voor vrijwilligers jonger dan 18 jaar, die zwanger zijn of borstvoeding geven geldt de Arbowet.
Regeling gratis VOG voor vrijwilligers	Vrijwilligers die werken met kwetsbare mensen, zoals ouderen of kinderen, kunnen gratis een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aanvragen. Organisaties die werken met deze vrijwilligers kunnen zich via Gratisvog.nl aanmelden. Het CIBG (onderdeel van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) beoordeelt of de organisatie aan de voorwaarden voldoet. Een organisatie die toegelaten is tot de regeling, kan via mijn.justis.nl een VOG-aanvraag klaarzetten voor vrijwilligers.
'In veilige handen' van de NOV	De Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV) heeft gedragsregels, tips en een stappenplan opgesteld. Deze helpen om verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag binnen vrijwilligersorganisaties bespreekbaar te maken en te voorkomen.

[11] Rijksoverheid.nl: Regels voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties

Regels voor vrijwilligers-vergoeding (vrijwilligers-regeling)	Vrijwilligers kunnen een belastingvrije vergoeding krijgen van maximaal € 180 per maand of maximaal € 1.800 per jaar. Als vrijwilliger kun je afspraken maken over de vergoeding met de organisatie waarvoor je werkt. Als organisatie hoef je deze vergoedingen niet aan de Belastingdienst door te geven. Kijk voor meer info op Belastingdienst.nl: vrijwilligersvergoedingen
Vrijwilligers en de AVG	Organisaties voor vrijwilligers mogen persoonsgegevens alleen verzamelen als ze daarvoor een goede reden hebben. Ook moeten vrijwilligers toestemming geven als een organisatie hun persoonsgegevens wil opslaan en gebruiken. De regels hiervoor staan in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). TIP: Het NOV heeft een AVG stappenplan opgezet voor het AVG bestendig maken van een organisatie
Nationale Vrijwilligersprijzen	Ieder jaar reikt de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de landelijke vrijwilligersprijzen uit aan vernieuwende vrijwilligersorganisaties. De prijzen worden beschikbaar gesteld door de VriendenLoterij en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Zie vrijwilligerswerk.nl/nationalevrijwilligersprijzen voor meer informatie.

3.2. Regelingen vanuit de gemeente

Er zijn verschillende lokale regelingen voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in Meierijstad. Onderstaande informatie is te vinden op Meierijstad.nl :

Subsidie Sociaal Domein	Gemeente Meierijstad verleent structurele subsidies aan verschillende overlegorganen, vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke (welzijns)organisaties. De gemeente subsidieert haar maatschappelijke partners voor diverse (welzijns-) activiteiten, o.a. ondersteuning van vrijwilligers(organisaties). Jaarlijks wordt daarvoor een subsidie- opdracht voor het maatschappelijk (welzijns-)werk geformuleerd. Kijk voor meer info op Meierijstad.nl: Subsidie Sociaal Domein

Gemeentelijke vrijwilligers-verzekering	Met de gemeentelijke vrijwilligersverzekering is een vrijwilliger automatisch verzekerd voor: - Schade tijdens de uitvoering van het werk - Schade tijdens de heen- en terugreis Hiervoor heeft de gemeente een vrijwilligerspolis. De vrijwilligersverzekering is een aanvulling op de eigen verzekeringen dan wel op de verzekering van de organisatie waarvoor de vrijwilliger werkzaam is. De vrijwilligersverzekering dekt niet alle risico's. Aanmelden is niet nodig. De verzekering geldt voor iedereen die vrijwilligerswerk doet, een maatschappelijk stage loopt of mantelzorger is. De voorwaarden: - De vrijwilliger verricht onbetaald werk binnen/voor een organisatie, of Doet werk voor de samenleving, waarbij een maatschappelijk belang is gemoeid.
Veiligheidsmaatregelen en Handreiking veilig vrijwilligersklimaat	Gemeente Meierijstad vindt een positief en veilig vrijwilligersklimaat belangrijk. De gemeente wil er, samen met de vrijwilligersorganisaties, voor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig voelt tijdens zijn of haar vrijwilligersactiviteiten. In de handreiking Samen voor een positief en veilig vrijwilligersklimaat geven we een toelichting op verschillende maatregelen die vrijwilligersorganisaties kunnen nemen. Daarbij geven we telkens aan waar en hoe je ondersteuning kunt vragen. Voor sportverenigingen is er ook een handreiking Positief sportklimaat.
Bijstand, vrijwilligerswerk	Mensen met een bijstandsuitkering die vrijwilligerswerk doen moeten vooraf toestemming vragen aan de gemeente. Uw vrijwilligerswerk mag een betaalde baan niet in de weg staan. Via een digitaal contactformulier kunt u uw vragen over bijstand stellen aan de gemeente, of meer informatie opvragen.
Jaarlijkse vrijwilligerswaardering	Elk jaar organiseert gemeente Meierijstad een Filmfestival om vrijwilligers te bedanken: Een gratis bioscoopbezoek in Theater de Blauwe Kei in Veghel.

3.3. Vrijwilligerspunten in Meierijstad

In Meierijstad bestaat er een breed informeel netwerk aan (steun)punten voor vrijwilligers(organisaties). Inwoners kunnen over het algemeen goed bij elkaar terecht voor ondersteuning of vragen. Vrijwilligers weten ook vaak wijk- en dorpsraden of andere stichtingen te vinden of nemen (indien van toepassing) contact op met de landelijke afdeling van hun organisatie. Daarnaast zijn er in Meierijstad ook twee officiële vrijwilligerspunten: het Steunpunt vrijwilligerswerk van Welzijn de Meierij en het Vrijwilligerspunt van ONS Welzijn. Deze vrijwilligerspunten zijn hét algemene aanspreekpunt voor vrijwilligers(organisaties) voor vragen rondom het vrijwilligerswerk. Vanuit de lokale vrijwilligerssteunpunten kunnen vrijwilligers en- vrijwilligersorganisaties rekenen op passende ondersteuning, gericht op behoud van bestaande vrijwilligers, werving van nieuwe vrijwilligers en effectieve bemiddeling tussen vraag en aanbod.

Schijndel en Sint-Oedenrode	**Veghel**
Steunpunt vrijwilligerswerk Welzijn de Meierij	**Vrijwilligerspunt ONS-welzijn**
Welzijn De Meierij Steeg 9 F, 5482 WN Schijndel Odendael 3, 5492 CT Sint-Oedenrode (073) 544 14 00 info@welzijndemeierij.nl www.welzijndemeierij.nl	Vrijwilligerspunt Uden, Veghel en Landerd: Volkelseweg 2 in Uden 088 374 2516 (lokaal tarief) vpuvl@ons-welzijn.nl Telefonisch bereikbaar op maandag van 9.00-16.00 uur Facebook: https://www.facebook.com/vpuvl/

Wat doen de vrijwilligerspunten? Een overzicht:

Belangenbehartiging	Welzijn de Meierij en ONS welzijn volgen de relevante maatschappelijke ontwikkelingen op de voet. Ze zijn een serieuze gesprekspartner voor de gemeente en denken mee over beleid en geven (ook ongevraagd) advies. De belangrijkste opdracht in de collectieve belangenbehartiging is het zichtbaar maken van het maatschappelijk belang van vrijwilligerswerk door standpunten over actuele thema's te formuleren en uit te dragen wanneer daar aanleiding toe is.

Bemiddelen vraag en aanbod	Vanuit de steunpunten in de kernen bemiddelen Welzijn de Meierij en ONS welzijn tussen vraag en aanbod. Via sociale media en lokale media worden vraag en aanbod in beeld gebracht. Daarbij worden ontwikkelingen gesignaleerd en er wordt zo goed mogelijk voorkomen dat mogelijke mismatches tussen vraag en aanbod ontstaan.
Vacaturebanken	Beide steunpunten hebben een vacaturebank op de eigen website waar vacatures geplaatst en bezichtigd kunnen worden: - www.vacaturebankonswelzijn.nl - www.welzijndemeierij.nl/vacaturebank-vrijwilligers
Stichting Beursvloer Meierijstad	Dit grote evenement is al diverse malen succesvol uitgevoerd in Meierijstad. De Beursvloer voorziet in het samenbrengen en laten samenwerken van partijen die elkaar normaliter niet vaak tegenkomen. Het is een jaarlijks evenement waar bedrijven, serviceclubs, onderwijs, maatschappelijke organisaties, vrijwilligersorganisaties en overheden elkaar ontmoeten. Het doel is het maken van matches op basis van ruilhandel. Wat de een biedt, is voor de ander zeer gewenst. De matches hebben betrekking op menskracht, kennis, toegang tot netwerken, materiaal, faciliteiten en advies. Bij voorkeur is de match tweerichtingsverkeer waardoor er een gelijkwaardig partnerschap ontstaat.
Sociale activering	De steunpunten leveren (mede) een bijdrage aan sociale activering en projecten. De bijdrage omvat intake, matching, het wegnemen van barrières en het bieden van begeleiding.
Ondersteuning van vrijwilligers-organisaties	Mensen doen vrijwilligerswerk op grond van verschillende motieven. De vrijwilligerssteunpunten ondersteunen vrijwilligersorganisaties bij het managen van ieders motivatie. Een ander belangrijk aandachtspunt bij de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties is de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. De vrijwilligerspunten werken hiertoe samen met gemeente Meierijstad en andere partners.
Deskundigheids-bevordering	Vrijwilligersorganisaties kunnen bij de steunpunten terecht voor advies, informatie en trainingsaanbod. Jaarlijks ontvangen zij een digitale nieuwsbrief en kunnen zij meedoen aan een Meierijstadbreed trainingsaanbod dat vraaggericht is ontwikkeld. Dit trainingsaanbod wordt zowel fysiek als digitaal vormgegeven. De steunpunten dragen zorg voor de begeleiding, training en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers van onder meer informele zorgactiviteiten en dienstverlening waaronder de klussendiensten en de preventieve huisbezoeken bij (eenzame) ouderen.

4. Wat speelt er?

Wat speelt er onder vrijwilligers(organisaties) in Meierijstad? Wat zijn hun ervaringen, wensen en behoeften? Om hier een beeld van te krijgen is in november 2020 een enquête uitgevoerd door Welzijn de Meierij en ONS welzijn, in samenwerking met de gemeente, onder 432 vrijwilligers en 45 vrijwilligersorganisaties in Meierijstad. Daarnaast zijn in december 2020 16 vrijwilligers uit verschillende sectoren geïnterviewd door de gemeente. In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten van de enquête en de interviews in te zien. De complete enquêteresultaten zijn te vinden in bijlage 1 en 2. In bijlage 3 volgt een toelichting op de onderzoeksmethode en een reflectie representativiteit van de resultaten.

4.1. Uitkomsten enquête en interviews

Kennen inwoners de vrijwilligerspunten?

Iets meer dan de helft van de geënquêteerde vrijwilligers is bekend met de twee vrijwilligerspunten (ONS welzijn en Welzijn de Meierij). Het blijkt dat de meeste vrijwilligers de vrijwilligerspunten vinden via de website van ONS welzijn of Welzijn de Meierij, als tweede via lokale media, ten derde via de nieuwsbrief van ONS welzijn of Welzijn de Meierij. Hierin is er geen verschil tussen de twee vrijwilligerspunten. De vrijwilligerspunten worden nauwelijks gevonden via sociale media. Dat is opvallend. Wanneer inwoners contact opnemen met de vrijwilligerspunten doen ze dit vooral wanneer ze op zoek zijn naar vrijwilligerswerk, of - op de tweede plaats - voor een training.

Zijn vrijwilligers bekend met het aanbod deskundigheidsbevordering in Meierijstad? En hoe?

De resultaten van de enquête wijzen uit dat bijna de helft van de vrijwilligers niet op de hoogte is van het aanbod deskundigheidsbevordering van de vrijwilligerspunten. Degenen die op de hoogte zijn weten dit vooral via mailing of mondeling contact, slechts 11% via sociale media.

Maken vrijwilligers gebruik van trainingen of cursussen?

Vrijwilligers zijn aardig tevreden over het algehele aanbod deskundigheidsbevordering. Maar bijna 77% geeft aan er geen gebruik te maken. De voornaamste reden waarom ze er geen gebruik van maken is dat ze er ‘geen tijd’ voor hebben of dat de training of cursus ‘niet aansluit op mijn wensen’.

Wordt het vrijwilligersklimaat als veilig ervaren?

Meer dan 95% van alle geënquêteerden geeft aan zich veilig te voelen. Er zijn gelukkig geen vrijwilligers die aangeven dat ze zich vaak onveilig voelen. 4,5 % van de geënquêteerden geeft aan zich soms

onveilig te voelen. Ook in de interviews gaven vrijwilligers aan zich veilig te voelen.

Hoe werven vrijwilligersorganisaties nieuwe vrijwilligers?

In de interviews en de enquête kwam naar voren dat het persoonlijk aanspreken van mensen veruit het beste werkt om nieuwe vrijwilligers te werven. Soms plaatsen organisaties ook wel eens een vacature in de lokale krant(en).

Hoe moeilijk of makkelijk is het om nieuwe vrijwilligers te vinden?

Sommige vrijwilligers gaven aan in de interviews dat het voor hun organisatie lastig is om nieuwe vrijwilligers te vinden. Vooral het vinden van jonge vrijwilligers of het vinden van nieuwe leden voor het organisatiebestuur is lastig. Ze spreken over een verandering in mentaliteit: de nieuwe vrijwilliger wil zich niet vastleggen maar liever incidenteel werk doen. Ook zouden mensen nu meer verplichtingen hebben (werk, later met pensioen, oppassen, mantelzorgen, etc.) waardoor ze beperkter zijn om vrijwilligerswerk te doen. Sommige organisaties maken zich zorgen over een tekort aan vrijwilligers in de toekomst. Ook zijn ze bang dat straks veel vrijwilligers besluiten hun vrijwilligerswerk dat nu stil ligt door de coronacrisis niet meer op te pakken. De hoop is dat alles draaiende blijft.

Kennen vrijwilligers de vacaturebanken van de vrijwilligerspunten?

Iets meer dan de helft van de geënquêteerden gaf aan bekend te zijn met de vacaturebank van ONS Welzijn en/of de vacaturebank Welzijn de Meierij. Het grootste deel hiervan heeft er ook wel eens op gekeken. Sommige van de geïnterviewde vrijwilligers vonden de vacaturebanken niet zo zichtbaar en gaven aan dat de vacatures niet altijd up-to-date zijn. Ook vonden zij de communicatie van de vrijwilligerspunten rondom de vacatures soms niet optimaal.

Waarin is nog ondersteuning nodig?

Uit de enquête blijkt dat de meeste vrijwilligers voldoende ondersteuning ondervinden vanuit de eigen organisatie (80% wel, slechts 3% niet). Bij de vraag of er momenteel problemen zijn in het vrijwilligerswerk waarvoor men ondersteuning nodig heeft beantwoordde 94% met nee. In de interviews is deze vraag ook gesteld. De vrijwilligers gaven veelal aan dat veel binnen de organisatie zelf opgelost wordt en dat ze dat ook het liefst zo doen. In principe geldt: als vrijwilligers(organisaties) hulp nodig hebben dan trekken ze zelf aan de bel. Antwoorden op de vraag waarin vrijwilligers(organisaties) nog ondersteuning nodig hebben waren:

- Het maken van een gebruiksvriendelijke website die met de tijd meegaat
- Het doen van subsidieaanvragen
- Het bijbenen van de techniek
- Het vinden van potentiele vrijwilligers (bijv. thuiszittende mensen en werklozen)
- Meer informatie over VOG’s
- Meer informatie over de privacywet

Uit een intern onderzoek onder inloopvoorzieningen in Meierijstad (2020) blijkt dat wijkcentra en andere voorzieningen in die sfeer vaak te maken hebben met een lastige periode qua beheer en organisatie. De benodigde vaardigheden zijn niet altijd aanwezig bij bestuursleden. Hieruit is af te leiden dat onder bestuur van inloopvoorzieningen een ondersteuningsbehoefte ligt bij het verwerven van

bestuursvaardigheden. Uit de interviews blijkt dat deze behoefte er bij sommige andere vrijwilligersorganisaties ook is.

Hoe kijken vrijwilligers naar het waarderen van de vrijwillige inzet?

In de interviews is gezegd dat waardering vooral bij de organisaties zelf moet liggen. Vrijwel iedereen gaf aan hierover tevreden te zijn. Ook uit de enquête blijkt dat het overgrote deel tevreden is over de waardering van de eigen organisatie (87%). In de interviews kwam naar voren dat organisaties hun vrijwilligers vooral waarderen door af en toe een leuke gezamenlijke activiteit te organiseren. Daarnaast gaven veel vrijwilligers in de interviews aan dat ze genoeg waardering krijgen uit hun werk, en van de mensen waarvoor ze het werk doen. De behoefte aan waardering blijkt met name te liggen in een mondeling bedankje, een (denkbeeldig) schouderklopje, een complimentje en persoonlijke belangstelling. De reacties op de gemeentelijke waardering waren in de interviews erg wisselend. In de enquête is de waardering van de gemeente vooral neutraal (55%) beoordeeld, 37% is tevreden en 9% is ontevreden. In de gesprekken is het volgende aangegeven over de gemeentelijke waardering: ‘heel attent’, ‘heel leuk’, ‘fijn’, ‘het komt goed over’ maar ook ‘het is te massaal’, ‘we zitten er niet op te wachten’, ‘je kunt vrijwilligers er niet echt mee bereiken’, ‘voor het waarderen is er geen rol weggelegd bij de gemeente’. Ten slotte is nog gezegd dat de PR van de gemeentelijke waardering anders moet omdat het niet altijd even duidelijk is dat het een waardering is vanuit de gemeente.

4.2. Concluderend

Uit de interviews en enquête blijkt: het vrijwilligersklimaat van Meierijstad scoort op veel punten erg positief. Vrijwilligers voelen zich veilig en voelen zich gewaardeerd vanuit hun organisatie. Ook blijkt dat vrijwilligers niet veel problemen ervaren in het vrijwilligerswerk waarvoor ze ondersteuning nodig hebben. Maar er is ook een aantal aandachtspunten in beeld gekomen. Het is voor organisaties soms lastig om nieuwe vrijwilligers te vinden. Daarnaast wordt er van de vrijwilliger nu meer gevraagd qua bestuurlijke, digitale en administratieve vaardigheden – o.a. door de invoering van de privacywet in 2018. Ook is het aanbod deskundigheidsbevordering en ondersteuning niet altijd even bekend onder vrijwilligers. Dat is zonde. Ten slotte liggen er kansen om het ondersteuningsaanbod verder te optimaliseren aan de hand van de wensen en behoeften van vrijwilligers.

> **Kanttekening:** *Een groot deel van de geënquêteerde vrijwilligers gaf aan actief te zijn in de sector ‘Maatschappij en Welzijn’. Mogelijk zijn de resultaten meer representatief voor vrijwilligers in deze sector dan in andere sectoren.*

Het volgende hoofdstuk is een opsomming van acties die de gemeente gaat ondernemen om actief in te spelen op de uitkomsten van de enquête en interviews. Dit in de vorm van concrete acties binnen de categorieën: faciliteren, stimuleren en waarderen van vrijwilligerswerk. Deze acties zijn afgestemd met de vrijwilligerspunten.

5. Wat gaan we de komende periode doen?

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de hoofdvraag van deze uitvoeringsagenda: ‘Welke acties kunnen we als gemeente ondernemen om de positie van vrijwilligers(organisaties) in Meierijstad te versterken?’. Op basis van de resultaten, ervaringen, ideeën en adviezen afkomstig van de enquête en de interviews zijn hieronder kansen voor verdere optimalisatie geformuleerd in de vorm van concrete acties. Dit om als gemeente actief in te spelen op de wensen en behoeften die er onder vrijwilligers zijn en om vrijwilligers(organisaties) meer te stimuleren, faciliteren en waarderen. Daarnaast is rekening gehouden met de representativiteit van de onderzoeksresultaten en is in het opstellen van de acties getracht te denken vanuit álle vrijwilligers(sectoren). Zo hebben o.a. de verenigingsadviseur en de buurtadviseurs van de gemeente meegedacht.

5.1. Stimuleren

Stimuleren gaat over het aantrekkelijk maken, aanmoedigen en bevorderen van vrijwillige inzet. Acties die de gemeente gaat ondernemen om vrijwilligerswerk actiever te stimuleren:

1. Vergroten van de zichtbaarheid van vrijwilligerswerk;

Als gemeente gaan we actiever laten zien wat er allemaal gebeurt op het gebied van vrijwilligerswerk. Dit is namelijk ontzettend veelzijdig.

- We posten op lokale media en sociale media regelmatig leuke, boeiende en mooie verhalen, voor en dóór vrijwilligers. Door dit vanuit de gemeente te doen kunnen we veel inwoners bereiken. Zo zullen meer inwoners zien hoe belangrijk maar ook hoe leuk vrijwilligerswerk eigenlijk is. Dit werkt stimulerend.

  Specifiek zullen we ook jongere vrijwilligers frequent naar voren laten komen en hen enthousiast laten vertellen over wat ze allemaal doen en hen laten uitdragen waarom het leuk is. Dit om ook meer jongeren te stimuleren tot vrijwilligerswerk. Hiervoor zullen we samenwerking opzoeken met jongerenwerkers en (sport)verenigingen.

2. **Meedenken aan oplossingen voor de problemen die ontstaan doordat mensen zich minder blijvend willen binden aan vrijwilligersfuncties en/of organisaties;**

Mensen staan er nog vaak genoeg voor open om een keertje een bardienst te draaien in de sportkantine of een keer een schoonmaakdienst te doen, maar het gebeurt steeds minder dat iemand 'ervoor tekent' om dit structureel iedere week te doen. Verenigingen en organisaties worstelen hiermee. De huidige trend dat mensen liever kiezen voor incidenteel werk in plaats van langduriger werk vraagt om een andere aanpak om genoeg vrijwilligers te blijven vinden en actief te houden. Om ervoor te zorgen dat het werk dat om vrijwillige inzet vraagt toch gedaan wordt, is het van belang om na te gaan wat voor andere mogelijkheden er zijn.

- We denken mee in overleg met de vrijwilligerspunten over slimme oplossingen. Het is niet een taak van de gemeente om dit 'op te lossen', maar in onze ondersteunende rol reiken we waar mogelijk wel ideeën aan. Op die manier zijn we als gemeente ondersteunend in het faciliteren en ook stimuleren van vrijwilligerswerk.

5.2. Faciliteren

Faciliteren gaat over het ondersteunen van vrijwilligers(organisaties) zodat ze hun werk (goed) kunnen blijven doen. Acties die wij als gemeente gaan ondernemen om vrijwilligerswerk beter te faciliteren:

3. **Vergroten van de bekendheid en overzichtelijkheid van het ondersteuningsaanbod;**

Flink wat vrijwilligers zijn niet bekend met het algehele diensten- en voorzieningenaanbod voor vrijwilligers(organisaties). Dat is zonde. Vrijwilligers lopen mogelijk ondersteuning mis die ze goed kunnen gebruiken. Of het kost vrijwilligers veel tijd en moeite om uit te zoeken wat voor diensten en voorzieningen er allemaal voor hen zijn. Er liggen volop kansen om de bekendheid en de overzichtelijkheid van het diensten- en voorzieningenaanbod te vergroten. Als gemeente kunnen wij hier ook iets in betekenen.

- We geven aan ons eigen ondersteuningsaanbod meer PR via sociale media en lokale media. Zo raken meer inwoners bekend met de regelingen voor vrijwilligers vanuit de gemeente. Ook gaan we samen met de vrijwilligerspunten kijken wat er nog meer gedaan kan worden om de bekendheid en overzichtelijkheid van het ondersteuningsaanbod te vergroten.

4. **Het opstellen van een actuele interne kaart en deze up-to-date houden;**

Wanneer vrijwilligers(organisaties) vragen hebben is het belangrijk om hen goed en ook snel te kunnen helpen. Wat hierbij helpt is een overzicht van het interne netwerk van de gemeente: wie is waarvoor het aanspreekpunt.

- We stellen dit overzicht op (in een Excel of Word bestand) en delen dit binnen de gemeentelijke organisatie zelf, ook delen we het met de medewerkers van de vrijwilligerspunten. Met de interne kaart als handig overzicht kunnen de juiste personen makkelijker en sneller met elkaar in contact worden gebracht en het voorkomt onnodige 'van het kastje naar de muur' doorverwijzing.

5. **Werken aan een helder proces voor 'losse' initiatieven;**

Sommige (vrijwilligers)initiatieven passen niet precies binnen een bepaald fonds maar zijn eigenlijk 'losse' ideeën.

- We zetten een helder proces op voor het omgaan met bewonersinitiatieven. Het doel is dat initiatiefnemers weten waar ze terecht kunnen, weten hoe de behandeling van hun initiatief loopt, welke afwegingen er gemaakt wordt, en welke termijnen ze kunnen verwachten.

5.3. Waarderen

Vrijwilligers vinden het fijn om soms gewaardeerd te worden voor al het werk wat ze vrijwillig verzetten. De gemeente gaat de volgende acties ondernemen zodat vrijwilligers zich gewaardeerd blijven voelen:

6. **Ondersteunen van organisaties met extra tips en suggesties voor persoonlijke waardering van hun vrijwilligers;**

Organisaties doen het al heel goed op het vlak van waardering. En de waardering van vrijwilligers moet ook vooral bij de organisaties zelf blijven liggen. Om die waardering extra te ondersteunen en te stimuleren…

- …maken we samen met de vrijwilligerspunten een document met een aantal tips en suggesties. Dit biedt organisaties inspiratie voor creatieve en vooral ook persoonlijke manieren van waardering. Ook vergroot het de bewustwording van het belang van waardering.

7. Op bezoek gaan bij vrijwilligersorganisaties;

De rol van de gemeente in het waarderen van vrijwillige inzet uit zich onder andere in het erkennen van wat er allemaal wordt gedaan op het gebied van vrijwilligerswerk. Om nog meer betrokkenheid en belangstelling te tonen voor wat er allemaal in Meierijstad wordt gedaan door vrijwilligers…

- …gaan we een aantal keer per jaar langs bij verschillende vrijwilligersorganisaties. We maken een leuk filmpje die wat vertelt over de vrijwilligers en/of het vrijwilligerswerk en delen deze op diverse sociale media.

5.4. Vertaling naar budgetten

Voor het stimuleren, faciliteren en waarderen van vrijwilligers heeft gemeente Meierijstad de volgende budgetten beschikbaar:

- Een vrijwilligerspolis voor de vrijwilligersverzekering
- Subsidie voor diverse (vrijwilligers)organisaties en verenigingen, voor de maatschappelijke (welzijns)partners en voor de vrijwilligerspunten.
- Een budget voor het organiseren van de jaarlijkse Vrijwilligersdag

Ter afsluiting

Meierijstad kent ontzettend veel vrijwilligers, in allerlei sectoren. Al deze vrijwilligers zijn een onmisbare schakel binnen het verenigingsleven en spelen een belangrijke rol in onze samenleving. Terecht dat vrijwilligers ook wel het ‘cement van de samenleving’ worden genoemd. Zoals een geïnterviewde vrijwilliger zelf zei: “Als vrijwilligers vandaag zouden staken, dan denk ik dat half Nederland plat ligt”.

We realiseren ons dat vrijwilligers steeds meer te maken krijgen met een veranderende samenleving en mogelijk ook met meer complexe(re) vraagstukken dan voorheen. Daar willen we als gemeente, samen met maatschappelijke partners, actief op inspelen. Daarom hebben we deze acties in samenspraak met vrijwilligers zelf opgesteld. Want: Meierijstad zijn we samen!

Meierijstad zijn we samen!

MEIERIJSTAD